

TAMMI

LEENA

LEHTOLAINEN

VALAPATTO

YKSIKIN VÄÄRINKÄSITYS
VOI JOHTAA KUOLEMAAN.

LEENA LEHTOLAINEN

MARIA KALLIO -SARJA

- Turmanluoti, 2018
- Viattomuuden loppu, 2017
- Surunpotku, 2015
- Rautakolmio, 2013
- Minne tytöt kadonneet, 2010
- Väärän jäljillä, 2008
- Rivo Satakieli, 2005
- Veren vimma, 2003
- Ennen lähtöä, 2000
- Tuulen puolella, 1998
- Kuolemanspiraali, 1997
- Luminainen, 1996
- Kuparisydän, 1995
- Harmin paikka, 1994
- Ensimmäinen murhani, 1993

HILJA ILVESKERO -SARJA

- Tiikerinsilmä, 2016
- Paholaisen pennut, 2012
- Oikeuden jalopeura, 2011
- Henkivartija, 2009

MUUT TEOKSET

- Valapatto, 2019
- Tappajan tyttöystävä, 2018
- Kuusi kohtausta Sadusta, 2014
- Luonas en ollutkaan, 2007
- Viimeinen kesäyö ja muita kertomuksia, 2006
- Jonakin onnellisena päivänä, 2004
- Kun luulit unohtaneesi, 2002
- Sukkanauhatyttö ja muita kertomuksia, 2001
- Tappava säde, 1999

NUORILLE

- Kitara on rakkauteni, 1981
- Ja äkkiä onkin toukokuu, 1976

**LEENA
LEHTOLAINEN
VALAPATTO**

TAMMI

HELSINKI

© Leena Lehtolainen ja Tammi 2019
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
ISBN 978-952-04-0829-9
Painettu EU:ssa

1

Kyltissä kongressin logon vieressä luki hänen nimensä: Tomas Lupo. Hän oli ilmoittanut, ettei tarvinnut kuljetusta lentokentältä kokoushotelliin. Helsinki oli tuttu kaupunki ja hän matkusti kevein kantamuksin. Silti järjestäjät olivat lähettäneet vastaanottajan.

Tomas olisi halunnut kulkea ohii ja matkata hotellille omia teitään, mutta hän näki autonkuljettajan ilmeestä, että tämä oli tunnistanut hänet. Miehellä oli tumma puku ja sininen paita, mutta ei solmiota. Kalju kiilsi hikisenä, aurinkolasit peittivät silmiä. Leuassa oli viisisenttiseksi rajattu parta, joka jatkui pienenä lettinä aataminomenalle asti. Mies nyökkäsi ja koetti tarttua Tomasin lentolaukkuun. Tämä pudisti päätään ja jatkoi vetämistä.

Auto odotti pikaparkkipaikalla kakkostermiinin edessä. Noutaja avasi oikeanpuoleisen takaoven. Kyydissä istui toinen mies, joka yskäisi käheän helloun mutta ei tarjoutunut kättelemään. Tomas kirosi mielessään, hän ei jaksaisi pakkoseurustelua. Vasta kun hän oli istuutunut miehen viereen ja kiinnittänyt turvavyön, hän huomasi,

että miehen vasemmassa jalassa oli jotakin outoa. Proteesiko? Tomas ei kehdannut kysyä.

Mies huomasi hänen katseensa ja mutisi voimakkaasti murtavaksi englanniksi jotain onnettomuudesta. Tomas ei tunnistanut miehen korostusta. Ennakolta hän oli luullut tätä äitinsä maanmieheksi, suomalaiseksi.

– Olemme ilmeisesti menossa samaan konferenssiin. Minä tosin olen kielitieteilijä enkä lääkäri, Tomas sanoi vaisusti. Hän oli tyytyväinen, kun vierustoveri ei vastannut. Kuljettaja työnsi avaimen lukkoon ja käynnisti auton. Ehkä kanssamatkustaja oli jonkun esitelmöitsijän potilas, jonka ei tarvinnut osata muutamaa sanaa enempiä englantia. Tomas oli etukäteen katsonut vain oman luentopäivänsä eli huomisen ohjelman. Hän luennoisi kansainvälisessä lääketieteellisessä konferenssissa psykiatristen termien kehityksestä 1800-luvulla ja palaisi Roomaan iltakoneella. Hän ei ollut kertonut edes äidilleen, että piipahtaisi Suomessa, koska hänellä ei ollut aikaa käydä tämän luona Espoossa. Helsingissä hänellä ei ollut enää mitään. Tomas oli mokannut niin pahan kerran, ettei Erja koskaan voisi antaa anteeksi. Yhteisestä kodista hän oli ottanut vain vaatteet, kirjat ja muutaman cd-levyn, vaikkei edes omissaan soitinta.

Valkoinen BMW kääntyi Kehä kolmoselle. Toinen toistaan ankeammat autokaupat ja huonekaluhallit reunustivat väylää, koivujen lehdet olivat kellastuneita, vaikka oli vasta elokuu. Suomen kesä oli ollut ennätyskuiva, Toscanassa oli ukkostanut harva se päivä. Viiniköynnökset Tomasin takapihalla olivat kärsineet raeryöpyistä

eikä sadosta ennustettu erityisen hyvää. Korjuujuhla pidettäisiin silti, Lupon suvussa arvostettiin perinteitä. Oli helppoa, kun Tomasille kerrottiin, miten minäkin vuodenaikana tuli toimia. Hänen omat päätöksensä olivat harvoin olleet viisaita.

Uuvutti. Hän oli lähtenyt Roccastradasta aamu-kuudelta kohti Roomaa. Tienvarren tylsät maisemat saivat luomet painumaan kiinni jo ennen Espoon rajaa. Hän oli lähes ehtinyt torkahtaa, kun tunsi vierustoverinsa liikahtavan äkillisesti. Jokin pisti häntä reiteen. Silmät rävähtivät auki. Hän näki pitkäneulaisen ruiskun, jota mies veti pois. Teräs oli mennyt läpi housujen tuosta vain ja osunut reisilaskimoon. Hän koetti tempoa ruiskua, mutta se oli myöhäistä.

– Ajoit päällemme ja jätit Niskasen kuolemaan. Minulta meni jalka. Kuvittelit kai, että minäkin olin päässyt hengestäni tai ainakin tajuton. Luulo ei ole tiedon väärtti. Meille Torpedoille ei kostamatta tehdä moista.

Jalkapuoli puhui selvää suomea. Tomas ei silti ymmärtänyt, mitä hänen sanansa tarkoittivat.

– Pistin sinuun rokuronia. Se lamauttaa lihakset, mutta ei vie tajuntaa. Tiedät mitä tapahtuu, kun hukut. Säälimme sinua ihan yhtä paljon kuin sinä säälit minua ja Niskasta. Siis emme lainkaan.

Tomas koetti avata suutaan. Huulet olivat raskaat, kitalaki turvonnut ja kieli tuntui jäätyneeltä. Hän yritti muodostaa sanoja, pudistaa edes päätään sen merkiksi, että oli tapahtunut virhe. Mutta hän ei pystynyt kysymään keneksi miehet häntä luulivat. Hän ei enää näh-

nyt vierustoveriaan, silmän liikuttajalihakset olivat kuin halvaantuneet. Tomas ei enää pysynyt istuallaan vaan retkahti voimattomana vasten sivuikkunaa.

2

Pimeää joka puolella. Silmien avaaminen ei auttanut, kylmä vesi vihloi verkkokalvoja. Keuhkot anelivat happea, hän sai vain vaivoin pidettyä suunsa kiinni. Mitä missä miksi? Olkalihakset riuhtoivat selän taakse sidottuja käsiä vapaiksi. Sietämätön kipu ranteissa ja koko käsivarsissa, jalat polkivat vettä, koskettivat pohjakiveä. Älä uppoa, koeta ylöspäin! Tuska läpi ruumiin, tukehdun, kuolen, yritä vielä!

Kaikki voimat käyttöön, muovin ote hellitti, lihaksissa tuskin voimaa kauhoa räpistellä. Vesi silkkaa mustaa, kuka sitä siniseksi on väittänyt? Käänny niin kauan että näet valon, onko sellaista! Jossain muutos pimeydessä, kalpea loppukesän tähti, sitä kohti. Pakko jaksaa, pakko.

Hän nousi pintaan, huohotti niin, että hengityselimet miltei lamaantuivat. Mikä raikkaus, ilman maku paras ikinä. Kellu vain, anna aaltojen tuudittaa. Pihalamppu palaa tuolla, se tietää rantaa. Kestä vielä vähän, räpiköi viileälle hiekalle. Kostea maata, turvaa. Nyt voit nukahtaa.

Aino kulki ohi ”Pertin ruman”, joksi hän nimitti naapurin pari vuotta sitten hakkuilla tuhoamaa kuusikkoa. Sen tuuheiden sammalten suojaassa oli kasvanut paranvoita ja saniaisia, kosteina kesinä oli löytynyt herkkutatteja. Aluksi hänen oli ollut vaikea katsoa raiskioon päinkään. Nyt luonto oli alkanut ottaa omaansa takaisin: puna-ailakit peittivät nurmea, niittyleinikit ja koiranputket täplittivät kannonjämien ympäristöä. Siellä täällä nousi naisenkorkuisia ohdakkeita. Kaislikon reunassa vilahti valkohäntäkauris.

Helmi ei pitänyt talutushinnan päässä kulkemisesta, mutta osalla linnuista oli vielä poikasia. Syksyn koittaessa koira saisi vapautensa takaisin. Aino kääntyi Pertin mailta kohti luonnonsuojelualuetta. Helmi veti kohti rantaa, se halusi uimaan. Hellekesä oli rasittanut tuuheaturkista lapinkoiraa. Männikön varjossa se pysähtyi, korvat kääntyivät ja nenä tuhisi. Aino kuunteli ja haisteli sen tahdissa. Tuuli nousi järveltä, heitti kuivia neulasia naisen hiuksiin ja koiran turkkiin. Kuivuus oli tappanut puita urakalla, mutta luonnonsuojelualueella ne saivat maatua rauhassa ja tarjosivat suojaa ötököille. Sään kaatamat puut eivät surettaneet Ainoa kuten ihmisen tahallisesti katkomat rungot ja niiden hautakiviltä näyttävät kannot.

He nousivat kalliotöyrään yli, järvi kimalsi jo. Jos ei näkyisi sinilevää, voisi heittää vaatteet pois ja mennä uimaan. Hän oli kulkenut näillä rannoilla vuosikautia ja osasi maiseman ulkoa. Veden hernekeittomainen väri oli joka kerran suru-uutinen, tuuli joka kuljetti sen pois paras ystävä. Koira alkoi vinkua, murahti sitten pari kertaa. Silloin Aino näki sen.

Mikä ihme makasi hiekkakaistaleella? Oliko otus hirvenvasa vai uimaretkestä uupunut kauris?

Mutta olento näytti vääränväriseltä. Iho oli vaalea ja lähes karvaton, vain päässä oli ruskehtavia vielä kosteita hiuksia. Olennon selkä oli Ainoon päin. Hän käveli hitaasti lähemmäksi, varautuen yllätyshyökkäykseen. Otus ei hievahtanutkaan. Se oli kyljellään käppyrällä kuin sikiö kohdussa. Aino ei ollut varma elikö se. Keho oli laiha, lantiossa ei ollut kaartaa. Jalkaterät näyttivät liian suurilta ohuiden nilkkojen päähän. Miehen jalat.

Hän teki niin kuin mille tahansa hätään joutuneelle olennolle: auton kolhaisemalle rusakolle, kevään herättämälle tokkuraiselle kimalaiselle, pesästään pudonneelle linnunpojalle. Astui lähemmäksi ja tarkisti, voisiko auttaa vai pitäisikö otus päästää kärsimyksistään. Kiersi vartalon etupuolelle. Kasvoissa ja rintakehässä oli ruhjeita, vasenta rannetta kiersi pätkä nippusidettä. Oikea ranne oli verinen ja turvonnut. Vähäinen liha kylkiluiden välissä kohoili heikosti. Aino kumartui ja etsi kaulasuonta. Pulssi tuntui hitaalta mutta tasaiselta, iho oli kylmä. Aino ei löytänyt hahmossa tuttua.

– Vahdi! hän sanoi Helmille ja irrotti talutushihnan kaulapannasta. Nainen hölkkäsi rantaa pitkin kotimökille ja haki kaksi huopaa sekä maitokärryt. Niillä sai kulkemaan neljä viidenkymmenen litran tonkkaa, saati sitten yhden laihan miehen. Mies täytyi saada ensin suojaan auringolta, joka tunnin päästä paahtaisi jo polttavasti. Keskipäivän jälkeen nousisi kuulema ukkonen. Ambulanssin tulo kylältä tai Lohjan keskustasta kestäisi liian kauan, eikä perille Ainon mökkiin edes johtanut

autotietä, vaan viimeiset puoli kilometriä piti tarpoa metsäpolkua. Pelastushenkilökunnalla olisi parit, mutta heitä ei auttaisi jäädä odottamaan.

Helmin kieli roikkui leualla, se katsoi kysyvästi takaisin juoksevaa Ainoa. Saisiko nyt mennä uimaan? Mies oli kääntynyt selälleen, kasvot näkyivät paremmin. Hän oli hieman alle keskimittainen. Nenä oli iso, kyömy ja hiukan vinossa kuin se olisi murtunut vähintään kerran. Mallista uloskasvanut tukka sojotti mitenkuten, se oli kosteana tummanruskea. Ruhjeet vaikuttivat tuoreilta, alin vasen kylkiluu saattoi olla murtunut, mutta raajat näyttivät ehjiltä eikä mistään vuotanut verta. Vasemmassa reidessä oli tuore pistosjälki.

Aino ajoi maitokärryt miehen viereen, pehmusti ne toisella huovalla ja tuki kiven avulla niin, etteivät ne keikkaisi. Hän polvistui ja alkoi nostaa miestä ylävartalosta. Luomet raottuivat, sulkeutuivat, sitten taas avautuivat. Valkuaiset olivat täynnä verenpurkaumia, iirikset espressonruskeat. Mies katsoi häntä kohti mutta ei tuntunut näkevän mitään. Aino tiesi, että loukkaantuneen siirtämisessä oli vaaransa, mutta päätti ottaa riskin. Varovaisesti hän keplotteli miehen maitokärryn kyytiin ja peitteli tämän. Mies ei auttanut eikä estellyt, antoi vain liikutella itseään kuin hänellä ei olisi lainkaan omaa tahtoa.

– Vapaa, Aino sanoi. Koira haukahti kiitokseksi ja sän-täsi rantaveteen. Joutsenpoikue emoineen ui parin sadan metrin päässä. Helmi oli pentuna saanut joutsenisältä nokkaisun, mikä opetti pysymään kaukana harmaista pikku sirittäjistä.

Kun Aino sai kärryn hiekalta heinikolle, se alkoi kulkea kevyemmin. Hiki tuli silti jo puolimatassa. Hän ajoi kuorman vanhan tammen alle varjoon ja meni tupaan hakemaan vettä ja puhelimen. Hän tarvitsi nestettä. Mieskin pitäisi saada juomaan, ties kuinka kauan hän oli maannut rannalla. Ehkä koko yön.

Hänen palatessaan pihalle miehen silmät olivat raolleen ja ilme tietoinen. Helmi hölkkäsi maitokärryn luo ja alkoi ravistella itseään niin, että pisarat lennähtelivät miehen kasvoille. Aino ei voinut olla nauramatta. Helmi tiesi, miten elvyttää. Mies katsoi koirasta naiseen ja sitten puunlehvistöön.

– Hei, Aino sanoi varovasti. – Ymmärrätkö mitä puhun?

Mies nyökkäsi hitaasti.

– Taidat olla loukkaantunut. Soitan hätäkeskukseen. Saavat lähettää ambulanssin.

Mies kohottautui, silmät rävähtivät auki.

– Ei! Ei lääkäriä tai poliisia! Miehen ääni oli käheä mutta päättäväinen. – Ne eivät saa tietää, että olen hengissä.

Ketkä ne? Aino mietti. Entä jos mies kuolisi hänen käsiinsä? Mutta jos hän ilmoittaisi tästä, joutuisiko mies vielä suurempaan vaaraan?

Ennen talven tuloa hän oli nähnyt metsässä karhun jälkiä. Seuraavana päivänä Pertin ruman reunamilta oli löytynyt eläimen jätöksiä. Karhu oli syönyt niin paljon pihlajanmarjoja, että vatsa oli mennyt sekaisin. Hän ei ollut kertonut siitä sen kummemmin Pertille kuin maat omistavalle Kreivillekään. Luonnonsuojelualueella karhu

saisi nukkua rauhassa. Kevättalvella hän oli nähnyt jälkiä, jotka johtivat kohti pohjoista. Paikallislehdessä oli ollut uutinen, että karhu oli käväissyt kylän reunalla mutta pelästynyt koiran haukkua ja juossut tiehensä. Hänelle ei koskaan ollut selvinnyt mikä karhun kohtalo oli ollut, mutta toivoi sen vaeltavan vähemmän asutuilla seuduilla ilman uhkaa joutua metsästyskiväärin tähtäimeen.

Mies koetti nousta seisomaan, mutta maitokärry heilahti hänen allaan ja hän tömähti takaisin puolimakuulle. Aino katsoi häntä kuin olisi katsonut jalkapuolta kettua tai siipeensä saanutta sorsaa. Mies oli alasti ja huomasi sen viimein itsekin, veti huopaa keskiruumiinsa peitoksi, käänsi kasvonsa pois päin.

– Otatko vettä? Aino ojensi tuoppia miestä kohti kuin olisi tarjonnut aralle hevoselle omenaa. Mies tarttui astiaan ja joi varovasti kuin olisi tiennyt, ettei kuivunutta kehoa pitänyt kastella liian nopeasti.

– Mikä päivä tänään on? hän kysyi sitten.

– Elokuun kymmenes. Perjantai.

Pamaus hätkähdytti molempia. Mustaturkkinen kissa ryntäsi ruusupensaan suojista parempaan turvaan talon alle. Mies peitti kasvonsa kuin pelkäisi ukonjyrinää.

– Se ei ollutkaan laukaus, hän sanoi sitten, yritti nauhrahtaa mutta sai aikaan vain yskäisyä.

– Olet luonnonsuojelualueella. Täällä ei saa ampua. Puolen tunnin päästä ukkosmyräkki on päällä. Oletko varma, ettet tarvitse lääkäriä?

Mies nyökkäsi ensin, mutta jatkoi: – En oikeastaan ole varma mistään. En edes sinusta. Ehkä olet niiden kanssa kimpassa.

Aino ei kysynyt keiden. Salama välkähti kaukana lännessä, paukahdus seurasi sen perässä, sitten taas uusi väläys. Saderintaman reuna juoksi pitkin taivaankantta. Mies ei katsonut kohti kun kysyi:

– Mahtaako sinulla olla mitään minulle sopivaa vaatetta?

Mies nousi seisomaan, kiikkerä alusta yllätti. Hän horjahti ja tukeutui tammenoksaan, kietoi huovan ympärilleen toogaksi. Iho oli kananlihalla mutta otsa hiestä märkä. Aino katsoi vielä kerran puhelinta ja laski sen sitten porraskaiteelle.

– Tule sisään niin katsotaan. Mutta kerro minulle edes nimesi. Minä olen Aino Elonen.

– Tomas, mies sanoi. Tomas Lupo. Sukunimi on italiaa ja tarkoittaa sutta. Mutta eiliseen asti en tiennyt olevani vaarallinen kenellekään.

Aino astui miehen vierelle ja tuki sen verran, että tämä jaksoi nousta ovelle johtavat askelmat. Susi. Ei hän ollut koskaan eläimiä pelännyt. Ei pelkäisi tätäkään. Eläimiä ihmisetkin vain olivat. Varuillaan hän toki olisi. Pelon puuttuminen ei tarkoittanut sitä, että hän luottaisi venvotieraaseen.

3

Tomas pääsi hädin tuskin tupaan ennen kuin kaatui sohvalle. Sisällä oli ihmeen viileää, punaraitainen kissa tuijotti ikkunalaudalla epäluuloisesti. Huopa tuntui karhealta arkaa ihoa vasten, vatsa kurisi. Nippusiteen jämä puri rannetta ja reiden pistoskohtaa särki. Hän koetti olla muistamatta mistä kipu johtui. Oli liikaa kysymyksiä.

Nainen liikkui kamarissa. Ulkona huusi palokärki. Puiden kohinasta päätellen tuuli oli yltymässä. Ainakin kaksi kylkiluuta oli poikki, kurkunpää muisti turhaan karjutut avunpyynnöt. Hartioita särki ja isot reisilihakset olivat jumissa. Päässä jyskytti kuin olisi ollut junan kyydissä, kunpa kipu olisikin ollut vain ruumiillista. Äänimaailma muuttui ystävällisemmäksi: punaraita oli alkanut kehrätä.

– Ehkä nämä mahtuvat. Ainoksi esittäytynyt nainen tuli vierelle, ojensi t-paidan jossa oli luonnonperintösäätiön logo, sekä harmaat collegehousut. – Varmaan löytyy joku villapaitakin, ruumiinlämpösi on aika alhainen. Kenkiä en pysty lupaamaan.

Aino kääntyi pois päin, kun Tomas pyristeli istumaan

että saisi vaatteet ylleen. Kivesten alla oli hiekkaa, mutta hän ei kehdannut kopistella sitä pois, kun nainen oli samassa huoneessa. Paita oli sopiva, housut vyötäisiltä vähän löysät. Pukeutuminen oli niin suuri ponnistus, että piti taas istua. Hän pyysi lisää vettä, Aino toi keramiikkatuopin portailta. Koira tuli sisään samalla, punaraidan hyrinä yltyi ja se pompahti lattialle kiehnäämään vasten pörheitä hunajanvärisiä jalkoja. Jyrähti jälleen, ikkunan takaa kuului kiivasta kotkotusta.

– Menkää koppiin, tohelot! Kesti tovin ennen kuin Tomas tajusi Ainon puhuvan kanoille.

– Milloin olet viimeksi syönyt?

– Eilen koneessa kentältä ostamani foccaccian. Siis aamupäivällä.

– Onko sinulla allergioita tai muita ruokarajoitteita?

– Kaikki kelpaa. Tomas siemaili tuopistaan. Oliko metsämökin asukilla tavallisia särkylääkkeitä vai tarjoaisiko se hänelle jotain yrttiä pureskeltavaksi?

– Hyvä. Mistä se kone oli tulossa?

Tomas mietti. Mutta ne, joista hän ei mitään tiennyt, olivat olleet selvillä siitä, että hän oli tulossa Roomasta. Miksi siis salata se Ainolta? Hän jäisi joka tapauksessa vain siksi aikaa kunnes voimat palaisivat. Sitten hän menisi... Minne? Paluulento lähtisi jo tänä iltana, ja vaikka varaus löytyisi tunnuksella, hänellä ei ollut mitään millä todistaa henkilöllisyytensä.

Missä hän oli? Hän ei tunnistanut järven nimeä eikä paikkakuntaa. Miehet eivät olleet juuri matkan aikana puhuneet, ja koska hän ei ollut voinut liikuttaa silmiään, ajantaju oli kadonnut. Auto oli ajettu jollekin rannalle

ja hänet raahattiin laiturille. Kuljettaja riisui hänen velton kehonsa, jalkapuoli sitoi kädet selän taakse. Hän ei halunnut muistaa, voi kun aivot olisivat olleet yhtä toimimattomat kuin lihakset. Vesi oli ollut lämpimämpää kuin ilma, miehet eivät olleet jääneet katsomaan hänen kuolinkamppailuaan. Olivat uskoneet, ettei hänellä ollut mitään mahdollisuutta selvitä.

Hänellä ei ollut aavistustakaan mistä oli kysymys. Ei se Erja voinut olla. Ei Erja välittänyt niin paljoa, että olisi koettanut saada hänet hengiltä. Kuka muu voisi vihata häntä? Erjan läheiset tietysti, mutta ei heistä kukaan olisi yrittänyt häntä tappa. Mitä jalkapuoli oli sanonut pistettyään piikin hänen reiteensä? ”Ajoit päällemme ja jätit Niskasen kuolemaan.” Hänellä ei ollut aavistustakaan, kuka Niskanen oli.

Nainen hääräili jääkaapin tienoilla. Hän näytti vanhanaikaisella tavalla jäntevältä ja vahvalta: lihaksia ei ollut hankittu tarkkaan suunnitellulla kunto- ja ravinto-ohjelmalla vaan kovalla ruumiillisella työllä. Hiukset oli vedetty palmikolle, vaaleanruskea väri näytti luonnolliselta. Silmät olivat sinivihreät, kasvot meikittömät. Vaellussortseissa oli reisitaskut, t-paidan rinnassa iso rauhanmerkki. Ei sormuksia tai muita koruja. Luottavainen ekohippi parka, taisi asua yksin. Kuvitteliko hän, että koira tarjosi riittävästi turvaa maailman pahuutta vastaan? Tomas koetti arvailla naisen ikää. Kolmissakymmenissä, samaa sukupolvea kuin hän.

Tuvassa oli leivinuuni ja varaava takka, mutta myös sähköliesi ja vedenkeitin. Tuoksui kuivuvalla timjamille ja tomaateille. Punaraitainen kissa hyppäsi takaisin soh-

van selkänäjälle ja tuijotti häntä paheksuvasti. Oliko Tomas vienyt eläimen lempipaikan? Äkeä ilme oli riskitiriidassa hurjan kehräyksen kanssa. Kun jälleen jyrähti, kanoilta pääsi ryhmäkotkotus.

– Sulla oli äsken puhelin. Voinko lainata?

– Toki. Aino ojensi kännykkänsä. Tomas ei ollut nähnyt mallia vuosiin eikä osannut käyttää sitä. Aivot tuntuivat sumeilta, huimasi.

– Miten tästä saa netin päälle?

– Ei mitenkään. Sillä voi vain soittaa ja lähettää tekstiviestejä.

– Ahaa. Missä sun kone on?

– Tietokoneko? Tuolla nurkassa. Sohvapöydän tapaisella komeili viime vuosituhannen puolelta olevan näköinen valtava pöytäkone. – Mutta ei siinäkään ole nettiä.

Naisen täytyi laskea leikkiä. Ei hän mikään mummo ollut.

– Kylän kirjastossa on nettiyhteys. Sinne pääsee bussilla, Aino ehti sanoa, ennen kuin rysähti jälleen. Sitten alkoi ryöpytä valkoista. Punaraitainen pomppasi pois ikkunalta ja piiloutui sohvan alle. Valo karkasi jonkin, oli tummaa kuin marraskuussa. Ajoittainen salama näytti lieden ääressä puuhailevan Ainon.

– Laitan sinulle papupastaa, siitä saat nopeasti energiaa.

Tomas koetti epätoivoisesti muistaa Zio Romolon puhelinnumeroa. Italian suunta oli pluskolmehdeksän. Entä sen jälkeen? Hänellä oli aina ollut hyvä numero-muisti. Erja oli ihmetellyt kun hän luetteli puolittutujen syntymäpäivät tuosta vain. Kolmehdeksänkolmeneljä,

niin numero alkoi. Hän näki mielessään kännykän näytön. Zio Romolo, kuva laihankäppyrästä pysyvästi ruskettuneesta miehestä, jolla oli samanlaiset syvälle painuneet, raskasluomiset silmät kuin hänellä. 505678. Numeron loppu oli helppo.

– Mun pitäisi soittaa Italiaan. Maksan sinulle kyllä kaiken, kunhan... Tomas keskeytti. Zio Romololle olisi helppo valehdella, mutta miten kongressijärjestäjät olivat reagoineet, kun Tomas ei ollut ilmestynyt paikalle? Todennäköisesti koettaneet tavoittaa häntä puhelimella ja Twitterissä.

Ikkunalasiin paiskautuvat rakeet kuulostivat sarjatuulta. Aino jatkoi ruoanvalmistuspuuhiaan myrökästä piittaamatta. Aivan kuin nainen ei edes olisi kuullut hänen sanojaan. Pilkkoutuvan sipulin tuoksu tuntui kirpeänä. Tomas tajusi miten järjetön nälkä hänellä oli. Jokainen solu tuntui anovan energiaa, käsi jaksoi tuskin pidellä ikäkulua puhelinta.

– Numeroni on salainen. Se ei näy vastaanottavan puhelimen näytöllä. Moni ei vastaa kun luulee minun olevan puhelinmyyjä. Soita minne tahdot, mutta älä jätä soittopyyntöjä.

Ensimmäistä kertaa Tomas kuuli kipakkuutta naisen äänessä. Hän ynähti jotain myöntävää ja katsoi kuinka nainen kauhoi suuresta lasipurkista tomaattikastikkeen näköistä mössöä kasariin, jossa oli aiemmin kuullottanut sipuleita. Tomas näppäili setänsä numeron.

– Zio Romolo? *Sono io.*

Aino höristi korviaan kun kuuli vieraskieliset sanat.

– *Si, Tommaso.*

Tomasin ääni kuulosti italiaksi toiselta kuin suomeksi. Hän puhui nopeammin ja hieman matalammalta. Aino ymmärsi sanan sieltä täältä. *Non ritorno domani. Non lo sai.* En palaa huomenna. En tiedä. Linjan toisessa päässä olevan ääni kuului pulputuksena, Tomas keskeytti sen tämän tästä. Hänellä oli vaikeuksia saada puhelu loppumaan.

Hiki valui Tomasin poskilla, kun hän painoi punaista kuuloketta. Ainakin hän oli hankkinut hieman armonaika. Tuskin Zio Romolo äidille soittaisi. Hän oli pitänyt henkilökohtaisena loukkauksena sitä, että veljen vaimo oli miehensä kuoleman jälkeen muuttanut takaisin Suomeen ja vienyt sukutilan perijäksi kaavaillun veljenpojan mukanaan.

Aino kantoi lautasia ja ruokailuvälineitä pöytään. Raekuuro oli laantunut tihkusateeksi, jyrinä häipynyt kilometrien päähän. Punaraitakin uskaltautui pois sohvasta.

– Tässä. Nainen kauhoi papupastaa Tomasin lautaselle. Se näytti omituiselta ja maistui vielä kummemmalta. Tagliatellenauhut oli tehty jostain muusta kuin vehnästä. Tomaattikastike oli tulista kuin arrabiata, mutta rakenteeltaan toisenlaista. Ei se pahaa silti ollut. Tomas yritti syödä hitaasti ettei tulisi pahoinvoivaksi.

Zio Romolo oli niellyt tarinan äkkiä sairastuneesta kollegasta, jonka kesäkurssin Tomas joutuisi pitämään. Hän ei ymmärtänyt paljoa Tomasin tutkijantyöstä. Onneksi hän oli lähtenyt kongressimatkalle pelkkä henkilötodistus mukanaan. Passi oli edelleen Roccastradassa. Kun vain keksisi mihin osoitteeseen setä sen lähettäisi

niin uuden yhdistelmäkortin ja puhelimen hankkiminen kävisi helpommin.

Tomas tajusi ettei edelleenkään tiennyt, missä oli. Ravinto sai aivot toisella tavalla sumeiksi kuin äsken. Olikohan hipillä kahvia?

– Tavallista vai espressoa? nainen kysyi eikä onneksi alkanut tarjoilla mitään yrttisotkuja. Tomas halusi triplaespresson ja kysyi sen jälkeen missä hän oli.

– Lohjan ja Siuntion rajalla. Kreivin luonnonsuojelualue ulottuu kahden kunnan alueelle.

Siis läntisellä Uudellamaalla, ei kovin pitkällä Helsingistä. Miten kaukana lähin kirjasto sijaitsi?

Aino vastasi, että puolen kilometrin kävelyn ja vajaan tunnin pyöräilyn tai vartin bussimatkan päässä.

– Haluatko pitää tuota lenksua vain haenکو pihdit ja otan irti? Aino ojensi kahvikupin Tomasille ja katsoi nippusiteen peittämää rannetta. Tomas ei kyennyt muistamaan, miten hän oli saanut kätensä irti tai miten hän oli päässyt maihin.

– En ole yleensä välittänyt koruista, Tomas yritti letkauttaa. Nainen häipyi eteiseen. Rivakka tyyppi, joka ei turhia udellut. Silti hän vavahti, kun ojensi kätensä kohti Ainon pitelemiä voimapihtejä. Nainen leikkasi varmasti ja tarkasti, kärjet eivät edes hipaisseet Tomasin ihoa.

– Heitänkö pois?

– Älä. Tomas otti nippusiteenpalasen ja laittoi sen taskuunsa. Hatarien muistikuvien lisäksi se oli ainoa yhteys valkoisella Bemarilla ajaneisiin miehiin. Ei hän muistanut edes auton rekisterinumeroa. Koetti mielessään ratkaista arvoitusta kuin se olisi ollut harvinaisen

hankalasti kääntyvä latinankielinen runo. Katkenneita kylkiluita särki, mutta kahvi oli sakeaa ja kirkasti ajatukset. Ei tullut mieleen kuin yksi vaihtoehto. Niin sen oli täytynyt käydä. Tomas pyysi uudestaan puhelimen. Paavon molemmat numerot olivat tatuoituneet hänen muistiinsa. Hän näppäili ensin yksityisen. Koira vinkui ulos, nainen meni päästämään sen. Hyvä jos hän ei kuulisi puhelinkeskustelua.

Ystävä vastasi kolmannen piippauksen jälkeen, ääni oli epäröivä.

– Tomas tässä. Kuule, tämä on tärkeää. Oletko sinä lainannut minun autoani?

SIVULLINEN JOUTUU KESKELLE HENGEN- VAARALLISTA KOSTORETKEÄ

Luonnonsuojelualan valvoja Aino löytää erämaajärven rannalta henkitoreissaan viruvan miehen. Lentokentältä kaapattu Tomas on huumattu ja heitetty hukkumaan. Hänellä ei ole aavistustakaan murhayrityksen syystä. Puoliksi tahtomattaan Aino auttaa Tomasta ja joutuu hänkin keskelle hengenvaarallista rikosvyöhykettä.

Valapatto kertoo kahdesta tavallisesta ihmisestä, jotka kohtalo heittää kasvotusten kostonhimoisten ammattirikollisten kanssa. Se on tarina ystävydestä, hylkäämisestä ja petoksesta. Onko toivoa selvitä hengissä sotkusta, jonka joku toinen on pannut alulle? Onko kauan sitten vannotuilla valoilla merkitystä?

”Leena Lehtolainen on lunastanut paikkansa
maamme eturivin kirjailijana.”

ETELÄ-SUOMEN SANOMAT

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-0829-9